

УДК 378.14

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.122225

РОЗРОБКА МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ З УРАХУВАННЯМ ПЕДАГОГІКО-ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ

© Т. Ю. Андрющенко, С. О. Назарова

Розвиток інформаційних технологій, можливість одержати доступ до необхідної інформації, в тому числі до найбільших освітніх ресурсів світу. Заклади ОСВІТИ пропонують повні онлайн-версії своїх навчальних ПРОГРАМ. Мультимедійно-дидактичні комплекси (для усіх видів навчання) – форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів зі студентами на різних етапах навчання

Ключові слова: методично-дидактичні комплекси, інформаційні технології, освітні ресурси, телекомунікаційні технології, педагогічні технології

1. Вступ

Стрімкий розвиток інформаційних комп'ютерних технологій забезпечує додаткові можливості здобувачів вищої освіти в процесі навчання та підвищує якість освітнього процесу. Використання сучасних комп'ютерних технологій у освітньому процесі потребує від кожного з його учасників підвищення рівня компетентностей щодо використання сучасних ІКТ, як користувача так і педагогічного проектування і дизайну, надання інтерактивності і мультимедійності так і компетентностей щодо самоорганізації власної діяльності. Цілісність та послідовність дистанційного навчання на сучасному етапі забезпечують мультимедійно-дидактичні комплекси.

МДК дають здобувачам освіти можливість цілодобового доступу до навчальних матеріалів, постійну підтримку і консультації викладачів і методистів, відео-лекції онлайн, віртуальні тренажери та інші технологічні рішення для забезпечення ефективного процесу здобуття освіти.

Мультимедійно-дидактичні комплекси (МДК) для самостійної роботи здобувачів освіти при очній та заочної формі навчання – це освіта з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладача зі здобувачами освіти на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі. МДК будуються на використанні наступних основних елементів:

1) середовища передачі інформації (пошта, телебачення, радіо, інформаційні комунікаційні мережі);
2) контенту, залежних від технічного середовища обміну інформацією.

МДК дозволяють закладам освіти:

3) знизити витрати на проведення освітньої діяльності (не потрібно витрат на оренду приміщень, поїздок до місця освіти як здобувачів освіти, так і викладачів);

4) одночасно залучити в освітній процес велику кількість людей;

5) підвищити якість освіти за рахунок застосування сучасних засобів, об'ємних електронних бібліотек і т.д.;

б) створити єдине освітнє середовище.

Однією із структурних і змістовних особливостей МДК, поряд з підвищенням ролі самостійної робо-

ти здобувачів освіти і індивідуалізацією навчання, є мобільність процесу навчання – це децентралізація у часі та просторі. У зв'язку з цим сучасні системи дистанційної освіти є ЕФЕКТИВНИМ засобом організації та підтримки процесу навчання. Цей підхід передбачає нову стратегію освіти і розвитку творчої особистості та використання методів, що дозволяють [1]:

– звільнити здобувачів освіти від недоцільних аудиторних перевантажень;

– навчити їх самостійно опановувати знання та вміння та постійно їх розширювати і поглиблювати,

– розвивати навички технічної творчості та аналізу

– знаходити ефективні практичні рішення в поставлених задачах професійної діяльності

Змінюються наукові концепції, суспільні стосунки, саме життя. Друкарство як галузь економіки і невід'ємна частина культури людства знаходиться в процесі реформування з виключно друкарської сфери в інформаційну. Розширюється його поле діяльності завдяки як технічним засобам, так і професіоналізму фахівців.

2. Літературний огляд

Вченими активно досліджуються аспекти функціонування освітніх комплексів з точки зору педагогіки та дидактики [2]; психологічні аспекти в освітніх середовищах (розробка освітнього середовища за правилами та нормами психології) [3]; при цьому акцент робиться на використанні новітніх інформаційних технологій в дистанційній освіті [4]; психологічні принципи функціонування освітніх середовищ (враховування при побудові МДК сприйняття інформації здобувачами освіти) [5].

Проведений аналіз літературних джерел [2–5] вказує на те, що поряд з детальним розглядом питань педагогічного дизайну, проектування МДК з урахуванням дидактичних принципів поступають.

Проведений аналіз показав, що розвиток теорії та практичної організації застосування МДК висвітлений досить добре, але тема педагогічно-психологічних аспектів функціонування МДК досліджувалася недостатньо, що зумовило тему даної статті.

Урахування педагогічно-психологічних аспектів МДК розглянемо на прикладі з навчальної дисципліни «Люстрування» для здобувачів освіти спеціа-

льності «Видавничо-поліграфічна справа» всіх форм здобуття освіти МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування» – це освітнє середовище, яке містить наступні елементи: педагогічні, дидактичні та методичні технології, специфічні для взаємодії учасників освітнього процесу; інформаційні ресурси:

– бібліотеки, електронні навчальні матеріали тощо;

– сучасні програмні засоби: засоби електронної комунікації.

Тому створення ресурсу, який відповідає педагогічно-психологічним аспектам є досить актуальним.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є розробка МДК з урахування найбільш вагомих педагогіко-психологічних аспектів на прикладі МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування».

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

– окреслити коло найбільш вагомих педагогіко-психологічних аспектів, які необхідно враховувати при розробці МДК;

– урахування найбільш вагомих педагогіко-психологічних аспектів в процесі проектування та розробки складових елементів МДК.

4. Педагогічно-психологічні аспекти застосування мультимедійно-дидактичних комплексів у освітньому процесі

Метою викладання навчальної дисципліни «Ілюстрування» для здобувачів освіти спеціальності «Видавничо-поліграфічна справа» є:

– надання здобувачам освіти необхідних компетентностей щодо технік, методик та інструментів створення ілюстрацій;

– формування у здобувачів освіти комплексу знань та вмінь, які допоможуть їм в майбутньому самостійно створювати високоякісні ілюстрації;

– вивчення можливостей і отримання практичних навичок з використання комп'ютерної техніки для створення скетчів та ілюстрацій;

– вивчення можливостей і отримання практичних навичок з використання комп'ютерної техніки для створення колажів;

– вивчення можливостей і отримання практичних навичок з використання комп'ютерної техніки для створення цифрових ілюстрацій.

Завдання навчальної дисципліни – оволодіння навичками створення ілюстрацій для різних видів друкованих видань, обрання колірної гами видання та створення цифрових ілюстрацій.

Для досягнення поставлених цілей було створено МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування». Побудова МДК ґрунтувалася на принципах використання не тільки педагогічних методів, але й психологічних принципів.

Використання педагогічних методів в побудові мультимедійно-дидактичного комплексу. Для побудови такої системи, яка б відповідала сучасним вимогам, навчання має бути [6]:

1. Діяльним – спрямованим на придбання необхідних компетенцій та комплексу знань, умінь, навичок;

2. Керуючим – планованим і поетапним навчанням із зворотними зв'язками і ітераційними адаптивними процедурами досягнення необхідного результату на кожному етапі;

3. Особистісно-орієнтованим – таким, що спирається на індивідуальні характеристики при формуванні необхідних якостей, компетенцій, кваліфікації;

4. Суспільно-орієнтованим – спирається на сучасні і перспективні потреби суспільства і формує комунікативні вміння і навички у навчанні;

5. Компетентісним – формує широкий кругозір індивідуума, як у професійній сфері, включаючи суміжні професії, так і в загальнокультурній.

Віртуальне освітнє середовище заміщує заклад навчальної освіти, який повинен мати ті ж лекції, лабораторні та практичні роботи та семінари, тобто методичні матеріали для успішного засвоєння обраного курсу навчання. Також віртуальне середовище надає можливості для збагачення методичних матеріалів різноманітними аудіовізуальними засобами, які в свою чергу полегшують сприйняття матеріалу.

Метою створення МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування» було:

– накопичення бази даних для вивчення та подальшого формування професійних навичок у здобувачів освіти спеціальності з «Видавничо-поліграфічної справи»;

– формування навичок самостійності у вивченні додаткової інформації з дисципліни;

– формування навичок аналізу та використання отриманої інформації на практиці;

– формування навичок використання теоретичного матеріалу, представленого в методично-дидактичному комплексі на практиці.

Основні складові МДК по дисципліні «Ілюстрування»

Створений МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування» виконує низку наступних освітньо-виховних завдань:

– знайомство та вивчення загальних відомостей про ілюстрування; інструменти та матеріали для створення ілюстрацій; властивості кольору в ілюстрації; основні аспекти створення колірної гами для ілюстрацій; програмні засоби для створення ілюстрацій та техніки перетворення намальованих та пластилінових ілюстрацій до цифрової форми;

– можливість наглядно продемонструвати взаємозв'язок навчальної дисципліни «Ілюстрування» та профільних дисциплін для здобувачів освіти спеціальності з «Видавничо-поліграфічної справи»;

– можливість використовувати знання отримані при вивченні теоретичного блоку з навчальної дисципліни при аналізі ілюстративного матеріалу видань та прийнятті рішень щодо методів та технік створення ілюстрацій для різних видів видань;

– можливість роботи в командні, завдяки виконанню спеціально розроблених завдань;

– можливість розвитку самостійності завдяки виконанню спеціально розроблених завдань.

Елементи, з яких повинно складатися віртуальне освітнє середовище:

1) педагогічні, дидактичні та методичні технології, специфічні для взаємодії учасників освітнього процесу;

2) інформаційні ресурси: бази даних і знань, бібліотеки, електронні навчальні матеріали тощо;

3) сучасні програмні засоби: програмні оболонки, засоби електронної комунікації.

Функції віртуального освітнього середовища: інформаційно-навчальна (надається необхідна навчальна інформація); комунікаційна (навчання проходить в діалозі з учасниками освітнього процесу); контрольно-адміністративна (проводяться комплексні заходи по контролю рівня знань та адміністрування).

Для вузівського дистанційного або віртуального навчання характерне використання наступних технологій: кейс-технологія, телевізійна технологія і мережева (онлайн) технологія [7].

Педагогічний контроль в МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування» виконано у вигляді тестових завдань за кожною навчальною темою. Вид тестових завдань в МДК традиційний. Тобто тестове завдання містить список питань і різну кількість відповідей. Кожен тест відкривається в певний час, тобто після вивчення певної теми (тестові завдання пов'язані з тижневим вивченням навчальних тем). На проходження тесту студенту дається місяць. Спроб тестування, студент має дві (кожна спроба обмежена в часі, наприклад 15 хвилин), з певним проміжком часу, це дає йому час на кращу підготовку до наступної спроби. Студент має можливість повторно пройти тестування, якщо його не задовольняє отриманий бал. Кожне питання оцінюється в певну кількість балів, в залежності від кількості правильних відповідей в питанні. Отже, результат тесту залежить від кількості питань, на які було дано правильну відповідь.

Інформаційну функцію виконує структурна частина, яка дає уявлення про розділи, які містять дисципліни та учбово-методичне забезпечення. Дидактична функція середовища реалізована через інтерактивність, яка підтримується швидкістю передавання інформації в обох напрямках. Інтерактивність забезпечує можливість вирішення ряду дидактичних задач, в тому числі:

– диференціацію навчання; активізацію навчальної діяльності (реалізовано завдяки презентаційним матеріалам за кожною із навчальних тем);

– використання в пізнавальній діяльності різних інформаційних ресурсів мережі (реалізовано через створення глосарію та wiki);

– значне підвищення якості самостійної роботи студентів.

Педагогічний контроль неможливий без перевірки відвідувань занять. У випадку застосування мультимедійно-дидактичного комплексу передбачено перевірка журналу відвідуваності. Журналу може містити такі структурні елементи, як перевірка відвідування лекцій (виставляє викладач), перевірка відвідуваності лабораторних або практичних занять (має змогу виставляти й сам студент, якщо викладач надасть такі права при створенні журналу). Журналу

відвідуваності також розбивається за тижнями та темам.

Використання психологічних методів в побудові МДК. З точки зору психології, мультимедійно-дидактичний комплекс повинен відповідати таким вимогам: співвідношення порожніх областей з текстом і графікою, розмір використовуваного тексту, стиль викладення і подачі матеріалу, застосовувані шрифти, доречність використання заголовків, використання списків, доречність використання таблиць та інших супровідних матеріалів, наявність гіперпосилань та багато іншого.

Основними принципами розробки дизайну мультимедійно-дидактичного комплексу є простота, передбачуваність і цілісність. Виконаний аналіз схожих методично-дидактичних комплексів показав, що занадто збагачений графічними елементами дизайн є незручним для користування, відволікає від змісту сторінок, швидко з'являється втома.

Особливості людської психіки такі, що здобувач освіти зазвичай сприймає візуальну інформацію краще, ніж аудіоматеріали, тому перевага надається читанню перед прослуховуванням лекційного матеріалу. Людина запам'ятовує краще інформацію, якщо вона асоціюється з будь-яким зоровим образом.

Дослідження з сприйняття інформації людиною показали, що 65 % досліджених сприймають інформацію на слух та зір, 25 % через зір та 10 % найкраще сприймають інформація тільки на слух [8]. Засоби навчання за сприйняттям інформації поділяють на аудіальні, візуальні та аудіовізуальні. Аудіальні засоби поділяються пасивні (навчальне кіно та телебачення) та активні (телеконференції, форуми та чати). Навчальне кіно може містити короткі довідки, тематичний фільм, інструктивний матеріал, вступні положення та підсумковий сюжет.

В свою чергу аудіальні засоби поділяються пасивні (навчальне кіно та телебачення) та активні (телеконференції, форуми та чати).

Навчальне кіно може містити короткі довідки, тематичний фільм, інструктивний матеріал, вступні положення та підсумковий сюжет. Мультимедійно-дидактичний комплекс з навчальної дисципліни «Ілюстрування», містить в своїй структурі пізнавальний рівень, який містить наступні підрозділи:

- анотація навчальної дисципліни;
- презентаційна секція;
- аналітична секція, яка в свою чергу містить ті ж самі елементи, що й довідкова секція;
- ілюстративна секція містить наступні підрозділи: ілюстрації та відео-матеріали;
- довідкова секція містить підрозділи: основна література, довідкова література, сайти Інтернет та глосарій.

В розділі Ілюстративна секція освітнього середовища, майже кожна тема навчальної дисципліни має пасивний вид аудіальних засобів навчання.

До подання відеоматеріалів пред'являються особливі вимоги:

- науковість;
- оптимальний об'єм;
- різноманіття форм;
- доступність;

- краса та естетичність;
- динамічність;
- цікавість.

При побудові інтерфейсу віртуальної навчальної системи необхідно враховувати досягнення теорії дизайну. Це насамперед стосується таких основних принципів теорії живопису, як пропорція, порядок, акцент, єдність і рівновага [9].

Принцип пропорції стосується співвідношення між розмірами об'єктів і їхнім розміщенням у просторі. Порядок означає таку організацію об'єктів на екрані дисплея, що враховує рух ока. Виявлено, що око, яке звикло до читання, починає рух звичайно від лівого верхнього кута і рухається назад-вперед по екрану до правого нижнього. Тому початкова крапка сприйняття повинна знаходитися в лівому верхньому куті екрана, а списки для швидкого перегляду повинні бути підігнані до лівого поля і вирівняні вертикально. Для полегшення сприйняття різні класи інформації повинні спеціально виділятися. Така інформація, зв'язана, але рознесена по екрану повинні виділяється одним кольором. Таким чином, досягається принцип акцентування – це принцип виділення найбільш важливого об'єкта, що повинен бути сприйнятий у першу чергу.

Принцип єдності вимагає, щоб елементи зображення виглядали взаємозалежними, правильно співвідносилися за розміром, формою, кольором.

Принцип рівноваги (балансу) вимагає рівномірного розподілу оптичної ваги зображень. Оскільки одні об'єкти сприймаються як більш важкі, а інші як більш легкі, необхідно розподіляти цю оптичну вагу рівномірно по обидва боки зображення. Інформація не повинна скупчуватися на одній стороні екрану, логічні групи інформації повинні продумано розміщуватися в просторі, при цьому заголовки повинні добре центруватися [9].

В МДК з навчальної дисципліни «Ілюстрування» викладені різноманітні методичні матеріали, починаючи з робочого плану та технологічної карти дисципліни. МДК містить також навчальний посібник та презентаційний матеріал з кожної навчальної теми. Методичні матеріали можна класифікувати за формами взаємодії між викладачем і здобувачем освіти.

Педагогічна взаємодія є необхідною умовою ефективності педагогічного процесу. Поняття «взаємодія» включає в себе єдність педагогічного впливу і власну активність здобувача освіти, що виявляється у відповідних уявленнях або опосередкованих впливом на викладача й на себе самого (самовиховання).

Взаємна активність викладачів і здобувачів освіти у педагогіці позначається термінами педагогічна взаємодія, педагогічне співробітництво, педагогічне партнерство. Взаємодія — це своєрідне втілення зв'язків, взаємин між людьми, котрі, вирішуючи спільні завдання, взаємовпливають, доповнюють один одного і досягають успіху в розв'язанні поставлених завдань. Природно, що змін зазнають і суб'єкти, і ті об'єкти, на які спрямована взаємодія. Разом — означає не сумарно, а взаємодоповнюючи.

Педагогічне спілкування як професійно-етичний феномен вимагає від викладача спеціальної під-

готовки не лише щодо технології взаємодії, а й морального досвіду, педагогічної мудрості в організації взаємин зі студентами. За своїм змістом і сферою функціонування воно може бути професійним і не-професійним [8].

В когнітивній педагогіці спілкування здійснюється через зміст, форми, методи і засоби. В особистісно-орієнтованому навчанні є безпосередня взаємодія між викладачем і здобувачем освіти, яка спрямована на оволодіння матеріалом за допомогою форм, методів і засобів.

В особистісно-орієнтованому навчанні кожен здобувач освіти має свій вектор розвитку, який будується не від викладача до здобувача освіти, а навпаки, від здобувача освіти до викладача [5].

Когнітивний домен, або пізнавальна сфера містить цілі, що описують знання та здібності здобувача освіти:

- знання (найпростіший клас) – здатність запам'ятовувати факти, принципи, процеси в різних предметних галузях;
- розуміння – здатність зрозуміти матеріал, що вивчається;
- застосування – здатність використовувати засвоєний матеріал у нових ситуаціях;
- аналіз – здатність структурувати навчальний матеріал так, що стає зрозумілою загальна організаційна структура;
- синтез – здатність поєднати окремі частини знань з метою отримання цілого, що набуває нової якості;
- оцінювання – здатність судити про цінність даного навчального матеріалу в рамках поставленої мети.

Особистісний домен, або емоційна сфера включає цілі, які зачіпають емоцій, почуття, цінності, позицій та пов'язані зі змінами в них.

Особистісна, або емоційна сфера складається з таких класів:

- сприймання – здатність студентів бути уважними;
- реагування – ступінь активності студентів;
- переконаність – готовність відстоювати власну точку зору, уміння вибирати цінності та ідеї;
- селективність – здатність виділяти головне;
- індивідуальність – вищий рівень сформованості особистості, що визначається індивідуальною лінією поведінки.

Психомоторний домен (сфера) пов'язана із рухами, маніпуляціями з матеріалом або об'єктом, а також із координацією. Поділяється на п'ять рівнів відповідно до рівня розвитку психомоторних здібностей.

- імітація – повторення дії внаслідок спостереження та наслідування;
- маніпуляція – дія за інструкцією, що зафіксована в усвідомленому вмінні,
- виконання дій – повноцінне, впевнене (без інструкцій) виконання дії, що контролюється свідомістю.
- виконання сукупності дій – вміння виконувати узгоджено сукупність дій із усвідомленим контролем.

– автоматизоване виконання дій – вміння виконувати сукупність дій автоматизовано з повним засвоєнням знань.

Враховуючи вищесказане, можна припустити, що правильно запланований та сформульований навчальний результат має:

- визначати важливі вимоги до навчання;
- визначати певний рівень досягнень учнів у трьох сферах;
- бути досяжним та таким, що підлягає оцінюванню.

Дослідження психологів підтверджують, що «сприйняття не є результатом простої передачі зображення з рецепторів в мозок. При сприйнятті деякої картини людина групує одні її частини з іншими частинами, так що вся картина в цілому сприймається як щось певним чином організоване» [9]. Навчальна інформація, у вигляді наочності, складається в єдиний візуальний образ.

Структуроване представлення інформації, з точки зору психології, сприяє швидкому та більш якісному засвоєнню інформації.

5. Результати досліджень та їх обговорення

При побудові інтерфейсу віртуальної освітньої системи необхідно враховувати досягнення теорії дизайну. Основні принципи, які необхідні для правильної побудови будь-якого освітнього середовища, це принцип теорії живопису, такий як пропорція, порядок, акцент, єдність та рівновага. Принцип пропорції стосується співвідношення між розмірами об'єктів і їхнім розміщенням у просторі. Порядок означає таку організацію об'єктів на екрані дисплея, що враховує рух ока. Виявлено, що око, яке звикло до читання, починає рух звичайно від лівого верхнього кута і рухається назад-вперед по екрану до правого нижнього. Тому початкова крапка сприйняття повинна знаходитися в лівому верхньому куті екрана, а списки для швидкого перегляду повинні бути підігнані до лівого поля і вирівняні вертикально. Для полегшення сприйняття різні класи інформації повинні спеціально кодуватися. Так, зв'язані, але рознесені по екрану дані повинні кодуватися одним кольором.

Створення МДК, в першу чергу, полегшує роботу викладача зі здобувачами освіти. Взаємозв'язок викладач-студент підтримується досить тісно, завдяки своєчасно надісланим та отриманим коментарям.

Використання форуму та чату (також є змога отримувати повідомлення про поставлене питання на електронну пошту) прискорює процес обміну повідомленнями.

Принцип єдності вимагає, щоб елементи зображення виглядали взаємозалежними, правильно співвідносилися за розміром, формою, кольором.

Принцип рівноваги (балансу) вимагає рівномірного розподілу оптичної ваги зображень. Оскільки одні об'єкти сприймаються як більш важкі, а інші як більш легкі, необхідно розподіляти цю оптичну вагу рівномірно по обидва боки зображення. Інформація не повинна скупчуватися на одній стороні екрану, логічні групи інформації повинні продумано розміщуватися в просторі, заголовки добре центруватися [10].

6. Висновки

Для досягнення поставленої в роботі мети були вирішені наступні завдання:

1. Окреслили коло найбільш вагомих педагогіко-психологічних аспектів, які необхідно враховувати при розробці МДК. Серед найбільш вагомих педагогіко-психологічних аспектів, які необхідно враховувати при побудові МДК визначено такі: науковість змісту навчального матеріалу; індивідуалізацію і диференціацію процесу навчання за рахунок поетапного досягнення мети (у напрямках різного ступеня складності); відповідність навчального матеріалу раніше здобутим знанням, вмінням, навичкам; здійснення контролю з оберненим зв'язком, діагностикою і оцінкою результатів; систематичність і послідовність навчання; самоконтроль і самокорекцію; свідомість і активність дій студентів; тренаж і самопідготовку; наочність (подання розглядуваних процесів в динаміці); моделювання і імітацію досліджуваних явищ; міцність засвоєння студентами навчального матеріалу; створення інформаційних баз даних, необхідних у навчальній діяльності, забезпечення доступу до інформаційної мережі; підсилення мотивації навчання; формування логічного мислення та розвиток творчих здібностей.

2. В цілому, урахування педагогіко-психологічних аспектів при розробці елементів МДК має бути комплексним, стосуватися елементів кожного зі структурних рівнів МДК та мати відповідні показники ефективності застосування МДК у освітньому процесі.

Література

1. Проектирование дистанционных курсов в свете дополнительного образования специалистов / Жук Е. Ю. и др. // Экологический Вестник. 2016. № 3 (37). С. 19–23.
2. Аверченко Л. К. Дистанционная педагогика в обучении взрослых // Философия образования. 2011. № 6 (39). С. 322–329.
3. Бондар В. І. Педагогіка й філософія: взаємодія і взаємозбагачення // Вища освіта України. 2002. № 3. С. 14–19.
4. Ольнев А. С. Использование новых технологий в дистанционном обучении // Актуальные проблемы современной науки. 2011. № 1. С. 96–104.
5. Анисимов А. М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle: уч. пос. Харьков: ХНАГХ, 2009. 292 с.
6. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология: уч. пос. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 185 с.
7. Топунова М. К. Оценка качества знаний учащихся при дистанционном обучении в системе начального общего образования // Дистанционное и виртуальное обучение. 2012. № 2. С. 31–42.
8. Лаврентьев Г. В., Лаврентьева Н. Б., Неудахина Н. А. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов (часть 2). Барнаул: Изд-во Алтайского государственного университета, 2002. 146 с.
9. Общая и профессиональная педагогика. Кн. 1: уч. пос. / ред. В. Д. Симоненко, М. В. Ретивых. Брянск: Издательство Брянского государственного университета, 2003. 174 с.

10. Кравченя А. О. Педагогічні програмні засоби в підготовці майбутніх учителів інформатики. Призначення та класифікація // Обрії. 2014. № 1 (38). С. 73–75.

*Рекомендовано до друку д-р пед. наук, професор Борова Т. І.
Дата надходження рукопису 26.12.2017*

Андрищенко Тетяна Юрївна, старший викладач, кафедра комп'ютерних систем та технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, пр. Науки, 9а, м. Харків, Україна, 61166

E-mail: tetiana.andriushchenko@hneu.net

Назарова Світлана Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра комп'ютерних систем та технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, пр. Науки, 9а, м. Харків, Україна, 61166

E-mail: svetnik8181@gmail.com

УДК:37.091:377.1

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.122861

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

© Л. В. Сліпчишин

У статті розглядається результат порівняльного аналізу можливостей розвитку професійно орієнтованої художньо-технічної творчості у закладах професійно-технічної освіти різних типів. Встановлено, що із збільшенням зайнятості в дрібносерійному та індивідуальному виробництвах виникла проблема адаптації фахівців різних профілів підготовки до нових вимог ринку. Обґрунтовано важливість розвитку професійно орієнтованої художньо-технічної творчості як важливого інструменту адаптації

Ключові слова: інтеграція, художньо-технічна творчість, профіль, професія, заклад професійно-технічної освіти

1. Вступ

Особливостями сучасності є те, що людина прагне виявити особистісний смисл своєї життєдіяльності, в якій важливе місце посідає професійна діяльність. У цьому контексті серед факторів впливу на її життя виділяється роль системи освіти як культурологічного феномену. Оскільки сучасна освіта має відповідати виявленим закономірностям, потрібно передбачити переорієнтацію її пріоритетів на гуманістичні цінності, забезпечити відповідність змісту і виховання не лише актуальним проблемам, але й перспективам розвитку особистості, суспільства і держави [1, 2]. Важливою особливістю сучасної професійної освіти в Україні є те, що вона перелаштовується у зв'язку із змінами, що виникли внаслідок структурних перетворень в економіці. Ці перетворення торкнулись змісту праці, який пов'язаний з типом виробництва. Одним з аспектів змісту праці є перехід до дрібносерійного та індивідуального виробництва, що підвищує важливість наявності у претендента на робоче місце набору компетенцій, які забезпечать гнучкість у професійній діяльності.

2. Аналіз останніх досліджень

У контексті закономірностей сучасної освіти було проведено аналіз наукових праць у таких аспектах: трансформація суспільства, економіки та їх вплив на вимоги до професійної освіти [3], якість професійної освіти [4, 5], модернізація професійно-

технічної освіти (ПТО) відповідно до світових тенденцій [6, 7], розвиток творчих здібностей особистості в освітньому процесі [8], позашкільна і спеціалізована освіта [9]. Спеціалізована освіта спрямована на формування компетентностей у відповідній сфері професійної діяльності та здобувається у різних формах (формальної, неформальної та інформальної освіти). Інтегрований освітній процес на різних рівнях освіти передбачає раннє виявлення і розвиток індивідуальних здібностей особистості. Вона тісно пов'язана з освітньою діяльністю в закладі професійно-технічної освіти, проте відрізняється від останньої тим, що учні мають право вибору її напрямів і темпів навчання.

Сучасні соціокультурні та соціально-економічні ситуації складаються таким чином, що людина повинна володіти адаптивним потенціалом, підґрунтя якого закладається різними моделями виховання і навчання, а протягом життя підживлюється додатковими знаннями, які здобуваються у рамках формальної, неформальної та інформальної освіти. Однією з актуальних проблем професійної педагогіки є організація умов для отримання додаткових знань і набуття вмій, орієнтованих на самореалізацію в творчій діяльності починаючи з перших кроків у професії.

3. Мета та постановка завдань досліджень

Метою статті є порівняння можливостей розвитку професійно орієнтованої художньо-технічної